

Тварини та рослини Червоної Книги України

ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ

Видання 4-те, доповнене

Червона книга —
документ про стан
рослин і тварин,
які перебувають
під загрозою
зникнення.

Червона книга

Заносяться назви тих тварин і рослин, яким загрожує небезпека зникнення.

У Червону книгу України занесені 169 видів рослин та майже 200 видів тварин, які є рідкісними, або перебувають під загрозою знищення.

У заповіднику
ростуть 478
вищих рослин. У
«Червону книгу
України»
занесено 13
видів вищих
рослин, 3 види
грибів та 4 —
лишайників.

До Червоної книги України занесено:

комах – 226,

риб – 69,

звірів – 68,

плазунів - 11

До Червоної книги України заносяться види тварин і рослин, які постійно або тимчасово перебувають чи зростають у природних умовах на території України і знаходяться під загрозою зникнення. Занесені до Червоної книги України види тварин і рослин підлягають особливій охороні на всій території України

Перша Червона книга, присвячена українській флорі та фауні, була видана у 1980 році під назвою «Червона Книга Української РСР». (1980 р.) Після набуття Україною незалежності у видавництві «Українська енциклопедія» було випущене друге видання Червоної книги України: в 1994 році — том «Тваринний світ» (наклад — 2400 примірників), в 1996 році — том «Рослинний світ» (наклад — 5000 примірників). З огляду на малий наклад ці два видання відразу стали раритетами. Друге видання нараховувало 382 види тваринного та 541 вид рослинного світу.

Червона книга України

- З тварин до Червоної книги занесені лосось чорноморський, коник морський чорноморський, жаба прудка, гадюка степова, саламандра плямиста, сокіл-сапсан, дрохва, заєць білий, борсук, видра річкова, їжак вухатий, рись звичайна, зубр та інші.*

Правове значення Червоної книги полягає в тому, що занесені до неї тварини набувають особливого правового статусу, який виявляється в такому:

1. Не можуть передаватись у недержавну власність тварини, занесені до Червоної книги України (крім випадків, коли ці тварини одержані шляхом розведення в неволі чи придбані у власність за межами України). У свою чергу розведення в неволі таких тварин потребує спеціального дозволу Мінприроди України.
2. Перебування на певній території тварин, занесених до Червоної книги, є підставою для проголошення цієї території об'єктом природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.
3. Добування таких тварин здійснюється лише у виняткових випадках тільки для наукових і селекційних цілей. Його можуть здійснювати лише наукові установи за іменними дозволами Мінекоресурсів на підставі рішень означеної Національної комісії.
4. Законодавством установлена підвищена кримінальна, адміністративні та майнова відповідальність за знищення чи пошкодження видів тварин, занесених до Червоної книги України.

Рослини Червоної Книги України

Зустрічається шафран у вологих листяних лісах, лісових галявинах, полонинах, на степових і кам'янистих схилах. Росте він у лісах, на узліссях, галявинах, по гірських луках, трав'янистих схилах у Карпатах. Значно рідше зустрічається ще в Хмельницькій та Тернопільській областях. Охороняється в Карпатському біосферному заповіднику; у природних заповідниках Розточчя, Медобори, Горгани і Канівський; у національних природних парках Карпатський, Синевир та Сколівські Бескиди; в деяких заказниках.

● Шафран
Гейфеля

Гейфеля
Шафран

Зникаючі рослини

- Багаторічна рослина з вигнутим стеблом і нахиленою квіткою. Листя перисто – розсічене. Квітки від блідо – синього до темно – фіолетового кольору. Цвіте у квітні – травні. Росте на степових схилах, у лісах.

Сон чорніючий

ЛІЛІЯ ЛІСОВА

Багаторічна трав'яниста рослина заввишки 50-150 сантиметрів. Наукова латинська назва квітки в перекладі означає - лілія з планети Марс. Зростає в листяних і мішаних лісах в Карпатах та лісостеповій зоні.

Горицвіт – важлива лікарська рослина, чудова декоративна рослина і гарний медонос. Поновлюється дуже поволі. З насіння розвивається протягом десяти і більше років! Потреба у сировині цієї лікарської рослини величезна, а природні запаси її, внаслідок надмірної заготівлі, значно зменшилися. Тому горицвіт розводять на спеціальних плантаціях.

● Горицвіт
весняний,
адоніс

Чисельність вовчих ягід пахучих скорочується через надмірну кількість відпочиваючих, вирубування лісів, зривання на букети для продажу.

Ця рослина охороняється в Русько-Полянському заказнику (Черкаська обл.) та на деяких інших територіях природно-заповідного фонду. Вирощується в ботанічних садах.

• Вовчі ягоди пахучі

Зникаючі рослини

- Багаторічна травяниста рослина 8 – 30 см висотою. Квітки блідо – фіолетові, листя вузьке. Росте в степах, на відкритій місцевості. Цвіте в березні – квітні.

Шафран сітчастий

Зникаючі рослини

- Багаторічна цибулинна рослина висотою 20 – 40 см. Квіти червоні, жовті, інколи білі. Цвіте у квітні – травні. Росте на степових схилах, кам'янистих вапнякових місцях.

Тюльпан Шренка

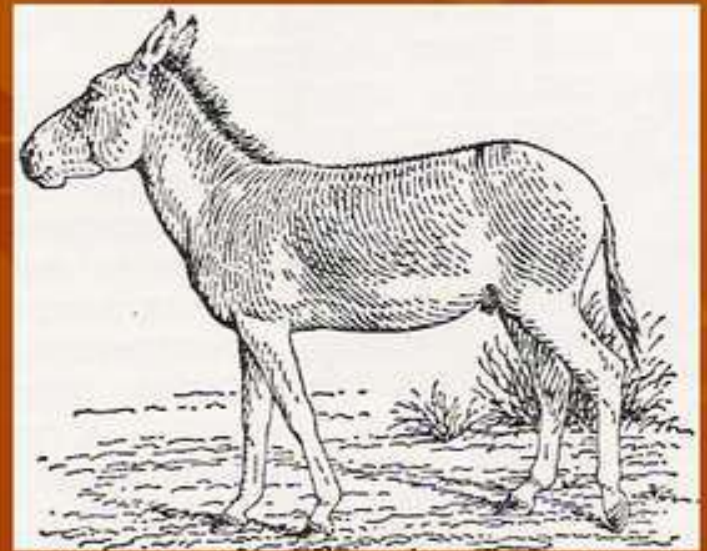
Тварини Червоної Книги України

Україна Іжкоґіта

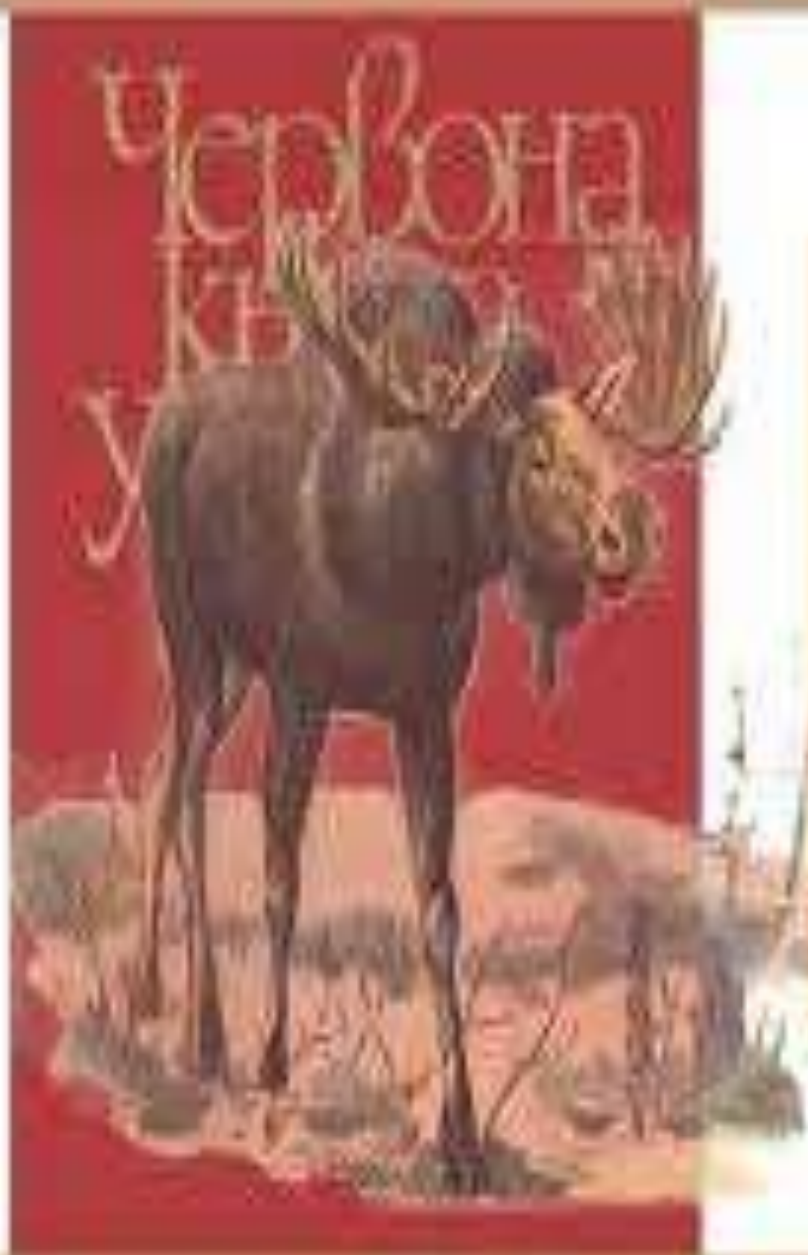

Зниклі тварини

- Непарнокопитна тварина. Висота 125 см., довжина тіла до 2 м. Голова велика з довгими вухами. Грива коротка. Колір піщано – жовтий, вздовж хребта темна полоса, низ тіла і ноги – білі.

Кулан

Лось –
до Червоної книги
України

ЇЖАК ВУХАТИЙ

- ▣ **Їжачок вухатий, або їжак вухатий** — ссавець родини їжачкові, мешканець степової смуги.

- В Україні вид знаходиться під охороною держави. Горностая включено до Червоної книги України, і полювання на нього або здобування з будь-якою метою (науковою, для переселення, винищення) заборонені.

Хохуля руська або

ВИХУХІЛЬ

- Вихухіль занесений до Червоної книги не тільки України, а й Російської Федерації. На сьогоднішній день налічується близько 35 000 особин хохулі, однак популяція їх різко скорочується через негативний вплив людини на навколишнє середовище. На території України хохуля зустрічається тільки в Сумській області, чисельність складає всього близько 300 особин.

Європейська норка

- Популяція європейської норки різко скоротилася через мисливський промисел та ввезення на територію Європи сильнішого хижака - американської норки. Ссавець занесен до списку Всесвітньої спілки охорони природи. На Україні мешкає близько 200 особин.

Корсак (степова лисиця)

■ Через цінне хутро є об'єктом мисливського промислу. Занесена до міжнародної Червоної книги. На Україні популяція степової лисиці залишилася тільки в Луганській області. Чисельність зграї не більше 20 особин.

Лис Корсак

Видра

- У 1960-х на території нашої держави налічувалося близько 1600 видр. Наприкінці 80 - початку 90-х ареал проживання видр розширився, завдяки чому чисельність цих ссавців збільшилася до 10 000. Однак, вид залишається вразливим, і занесеним до Червоної книги України і список Всесвітнього союзу охорони природи. Барсук і водяна полівка Шермана були викреслені зі списку рідкісних і вимираючих тварин, оскільки їх чисельність була відновлена до безпечного рівня.

Рись звичайна (*Lynx*) —
рід з родини
котових (*Felidae*), найбільш
близький власне до роду
Кіт (*Felis*).

Кіт лісовий(дикий)

Лісовий, або як його ще називають дикий кіт, - рідкісний зникаючий вид породи котячих, який поширений переважно в Західній Україні в лісових масивах та горах.

Зубр – один з видів,
якому на даний момент
найбільше загрожує
видове вимирання

Птахи Червоної книги України

Жовна зелена

*Природоохоронний статус
виду: Вразливий*

Осілий, кочовий птах. Загальна чисельність в Україні становить біля 500–800 пар. У Сх. Поліссі в останні десятиріччя чисельність виду зменшилась майже в 3 рази. В Лісостепу перестав гніздитися ще в 1920-х рр.

Сова бородата

Поширений на півночі Полісся, а також на північному заході Київської області. Негативні чинники: знищення старих ділянок старого лісу, ведення лісорозробок біля гнізд, відстріл птахів браконьєрами.

Дятел трипалій

В Україні гніздиться в Карпатах та з 2004 р. на Поліссі (ліси півночі Житомирської, Рівненської і Волинської областей). Причини зміни чисельності: скорочення площ стиглих лісів, ліквідація ділянок сухостійних дерев і згарищ.

ДЯТЕЛ БІЛОСПИННИЙ

Жайворонок сірий

Лелека чорний

Огар.

- Гніздовий, перелітний, зимуючий. В Україні гніздиться на північному узбережжі Чорного та Азовського морів, у Криму та в східній частині Луганської області. Зальоти зареєстровано у Західній Україні, середній частині басейну Дніпра, на Дунаї. Зимує на ставках Біосферного заповідника «Асканія-Нова», іноді на Азовському узбережжі. Чисельність не перевищує 340—360 пар; найбільше на сході Криму та на сході Луганської області. Наприкінці ХХ ст. чисельність виду стабілізувалась і в останні роки дещо зростає.

Гоголь

- Гніздовий, перелітний, зимуючий. В Україні гніздиться групами на півночі Рівненської області і, можливо, на Шацьких озерах, а також на Дніпрі. Зимує на Дніпрі (сотні птахів) і Азово-Чорноморському узбережжі. На зимівлі звичайний (за рахунок прилітних птахів з Росії та Білорусі) переважно на Чорноморському узбережжі, але чисельність не перевищує 5 тис. осіб і продовжує зменшуватись.

Тетерук

В Україні поширений на Поліссі, у Карпатах та напівночі лісостепової смуги. Зниження чисельності зумовлюють: сукцесійні зміни біотопів існування, лісогосподарська діяльність, деградація болотних систем, випасання худоби, браконьєрство, чинник непокою, особливо у періоди токування та гніздування.

Червона Книга - це

Основний документ, у якому узагальнено матеріали про сучасний стан рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, на підставі якого розробляються наукові і практичні заходи, спрямовані на їх охорону, відтворення і раціональне використання.

Бережіть природу!

